

Viktige forhold for å få lærere til å fortsette lenger i læreryrket

Medlemsundersøkelse

15. - 21. september 2010

**Oppdragsgiver:
Utdanningsforbundet**

Prosjektinformasjon

FORMÅL	Kartlegge hvor viktig ulike forhold er for å få lærere til å stå lenger i yrket
DATO FOR GJENNOMFØRING	15. - 21. september 2010
DATAINNSAMLINGSMETODE	CATI telefonintervju
ANTALL INTERVJUER	1006
UTVALG	<p>Det er trukket et representativt utvalg lærere fra skoler som i snitt har en gruppestørrelse på 17 eller mer fra Utdanningsforbundet medlemsregister. Uttrekket var i utgangspunktet kvotert med 50 % lærere fra skoler med gruppestørrelse 17-20 elever, og 50 % fra skoler med gruppestørrelse 20 elever og over. I populasjonen er denne fordelingen 60/40. Årsaken til å gjøre det slik var at vi ønsket å sikre nok i gruppen 20 elever +, til å bedre kunne analysere på denne gruppen. I undersøkelsen er det intervjuet 537 i gruppen 17-20 elever, og 469 i gruppen 20 elever +. Vi har imidlertid i denne rapporten besluttet å fokusere på hele utvalget. Nettoutvalget er dermed vektet tilbake til en 60/40 fordeling mellom disse gruppene, altså 610/396.</p> <p>For å oppnå intervju med 1006, har vi brukt 2421 nummer. I 797 tilfeller oppnådde vi ikke kontakt med vedkommende vi ringte til, mens i 618 tilfeller ønsket vedkommende ikke å delta i undersøkelsen</p>
VEKTING	Resultatene er vektet i forhold til kjønn- og alderssammensetningen i befolkningen.
FEILMARGIN	Resultatene må tolkes innenfor feilmarginer på +/- 2 – 3 prosentpoeng for hovedfrekvensene. For gjennomsnittsscorene varierer feilmarginene i de aller fleste tilfellene mellom +/- 0,1 og +/- 0,2. Feilmarginene for undergrupper er større.
OPPDRAGSGIVER	Utdanningsforbundet
KONTAKTPERSON	Nina Hulthin og Trond Harsvik
RESPONS KONSULENT	Idar Eidset
PROSJEKTNUMMER	20103703

Hovedtall

Det er i dag relativt få lærere som står i yrket fram til de går av med normal pensjonsalder (67 år). Formålet med denne undersøkelsen har vært å kartlegge hvor viktige ulike forhold er for å få lærere til å stå lenger i yrket. Ut i fra antakelsen om at gruppestørrelse har betydning for hvor lenge man blir værende i læreryrket, valgte vi å konsentrere oss om lærere fra skoler som har et gruppestørrelsesnitt over gjennomsnittet som er 17. Utvalget i denne undersøkelsen er altså representativt for lærere på skoler som har en gjennomsnittlig gruppestørrelse på 17 eller mer. Utvalget består av 53 % lærere på barnetrinnet, 43 % lærere på ungdomstrinnet, og 5 % som underviser på begge trinnene.

Nedenfor gjengis hovedresultatene fra undersøkelsen, med nedbrytninger på lærernes gruppestørrelse, alder og kjønn. For andre nedbrytninger henviser vi til tabellvedlegget bak i rapporten.

Undersøkelsen startet med spørsmål om hvordan man ser for seg sin yrkeskarriere i læreryrket. Følgende spørsmål ble stilt:

Noen lærere går over til andre yrker etter å ha jobbet i skolen en stund. Andre pensjonerer seg tidlig, mens andre fortsetter som lærere fram til de er 67 år. Hva tror du er mest sannsynlig for din egen del? Tror du at du vil...

LES OPP 1-3

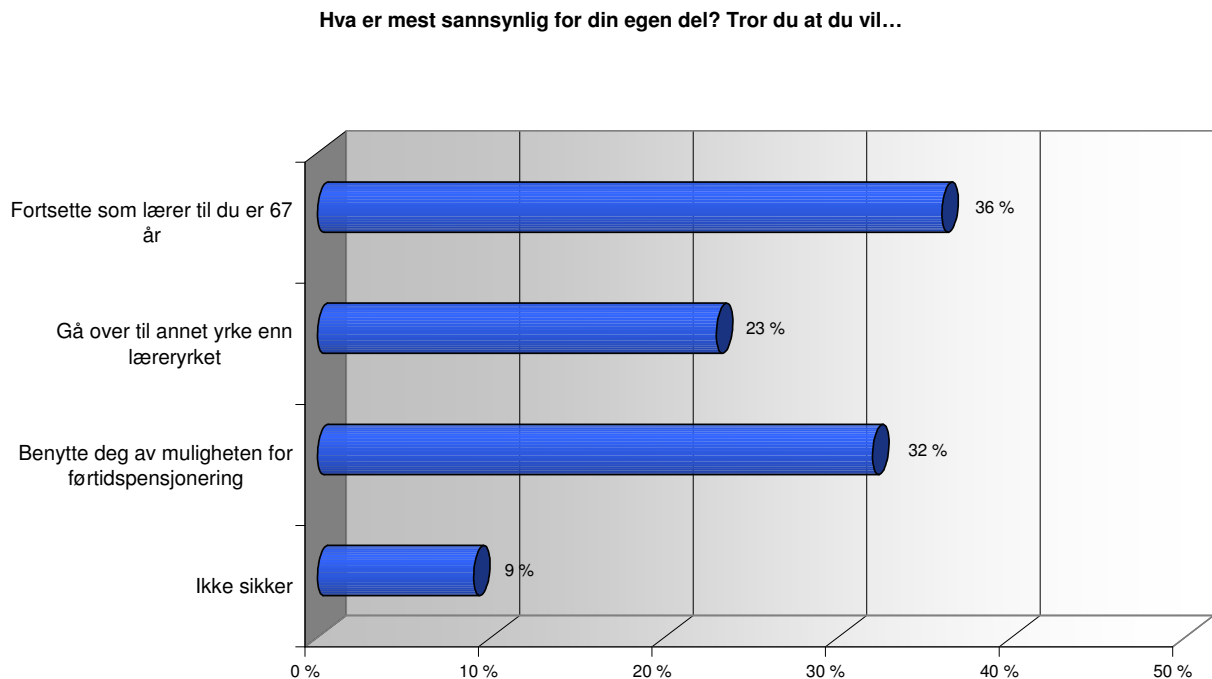
1: Fortsette som lærer til du er 67 år

2: Gå over til et annet yrke enn læreryrket eller

3: vil du benytte deg av muligheten til førtidspensjonering

4: Ikke sikker

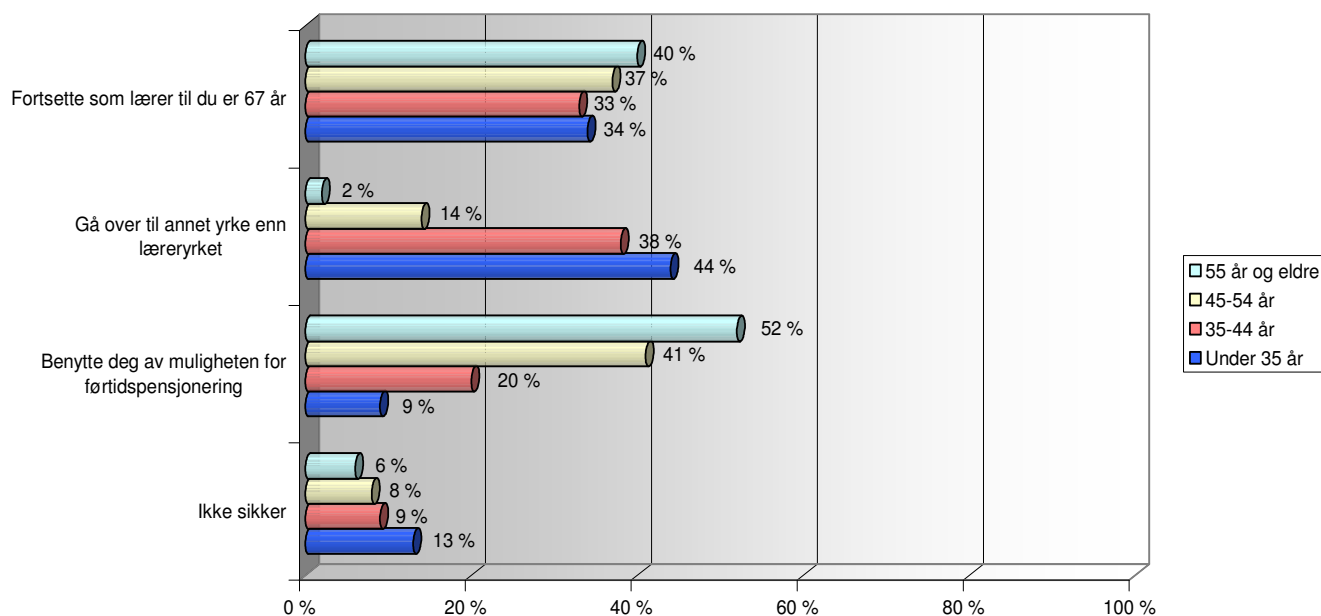
Svarfordelingen for hele utvalget er gjengitt i figuren nedenfor.

Drøyt 1/3 (36 %) ser det som mest sannsynlig at de fortsetter til de går av med aldersgrensen på 67 år. 23 % tror de kommer til å gå over i et annet yrke, mens 32 % vil sannsynligvis benytte seg av førtidspensjonering. Til sammen 55 % oppgir at de mest sannsynlig vil slutte som lærer før 67 år, mens 9 % er usikre.

Bryter vi dette ned på alder får vi følgende fordelinger.

Hva man tror er mest sannsynlig at en vil velge, brutt ned på alder

Det er som vi ser ikke så stor forskjell mellom aldersgruppene når det gjelder andelen som ser for seg å fortsette i yrket til de er 67 år. Andelen ligger mellom 33 og 40 % i de ulike aldersgruppene, og forskjellene mellom dem er ikke statistisk signifikante.

Derimot er en klar tendens til at jo yngre man er jo mer sannsynlig mener man det er at man vil gå over til et annet yrke. Der er særlig et markant skille mellom de to yngste aldersgruppene og de to eldste. Mens 44 % av de under 35 år, og 38 % av de mellom 35-44 år ser det som mest sannsynlig at de vil gå over i et annet yrke, synker denne andelen til henholdsvis 14 og 2 % for gruppene 45-54 år og 55 år og eldre. Forskjellene mellom de under og over 45 år er klart statistisk signifikant. Når det gjelder andelen som vil benytte seg av førtidspensjonering er bildet snudd. Her er det en klar tendens til at jo eldre man er jo mer sannsynlig er det at man vil benytte seg av denne muligheten. Også her går det et klart skille mellom de to yngste aldersgruppene og de to eldste. Mens 9 % i aldersgruppen under 35 år ser for seg en førtidspensjonering, øker denne til 20 % i aldersgruppen 35-44 år. I de to eldste aldersgruppene er det henholdsvis 41 % i gruppen 45-54 år, og 52 % i aldersgruppen 55 år og eldre som ser for seg at de vil gå av med førtidspensjon. Alle disse forskjellene er statistisk signifikante.

Ser vi dette i forhold til hvilken faktisk gruppestørrelse man underviser mest i, er forskjellene mindre synlige. Den eneste forskjellen som er statistisk signifikant er at 24 % av de som har underviser i en gruppestørrelse med mer enn 20 elever, ser for seg å gå over i et annet yrke, mens denne andelen er litt lavere for de som har færre elever (17 % blant de som har færre enn 17 elever).

Det er bare marginale forskjeller når vi bryter ned på hvilket trinn man underviser på. Det er heller ikke noen forskjell av betydning mellom mannlige og kvinnelige lærere.

Ser vi dette i forhold til geografiske regioner, kan vi merke oss at det er en signifikant høyere andel (30 %) som tror de vil gå over i et annet yrke i Oslo/Akershus enn på Vestlandet (18 %). Tilsvarende er det signifikant flere på Vestlandet som tror de vil stå i yrket til de er 67 år, enn i Oslo/Akershus (29 %). Det er imidlertid mindre forskjell i andelene som tror de vil førtidspensjonere seg mellom disse to regionene.

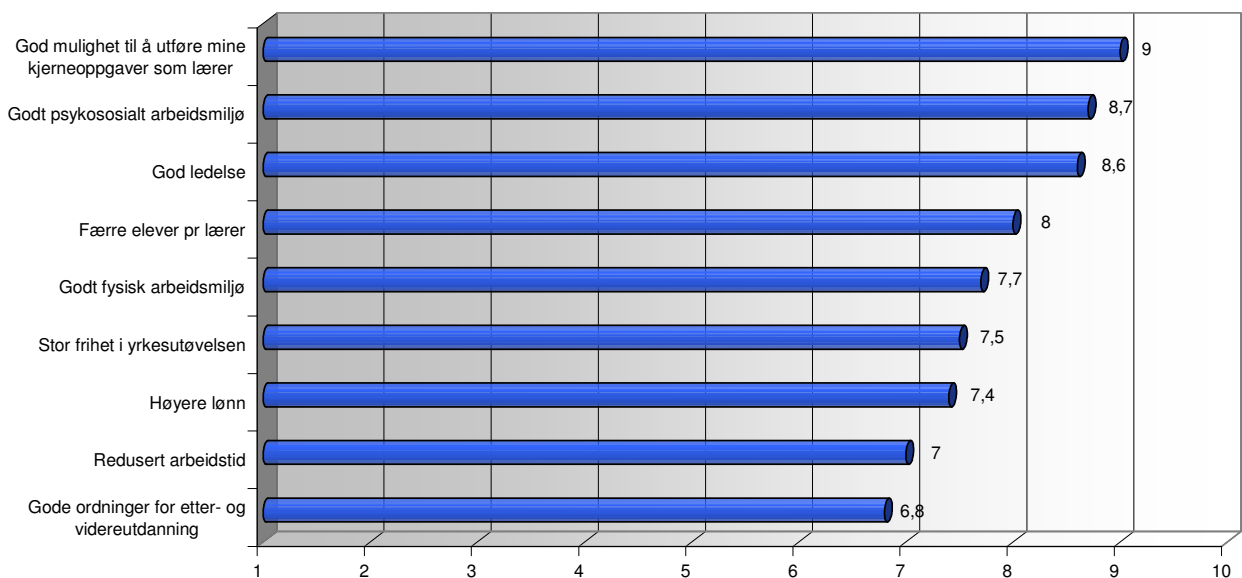
De som i spørsmål 1 ikke svarte at de kom til å stå i læreryrket til de blir 67 år, fikk spørsmål om hvor viktig ulike forhold vil være for at de skal fortsette lenger i læreryrket. Det var i alt 640 som fikk disse spørsmålene. De fikk presentert 9 ulike forhold og ble bedt om å vurdere hvor viktig hvert av dem ville være på en skala fra 1-10. Følgende spørsmål ble stilt:

HVIS IKKE FORTSETTE TIL 67 år

2a. På en skala fra 1-10 der 1 er ikke viktig og 10 er avgjørende viktig, hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette i læreryrket lenger?

Nedenfor er gjennomsnittscorene for disse forholdene gjengitt i rangert rekkefølge.

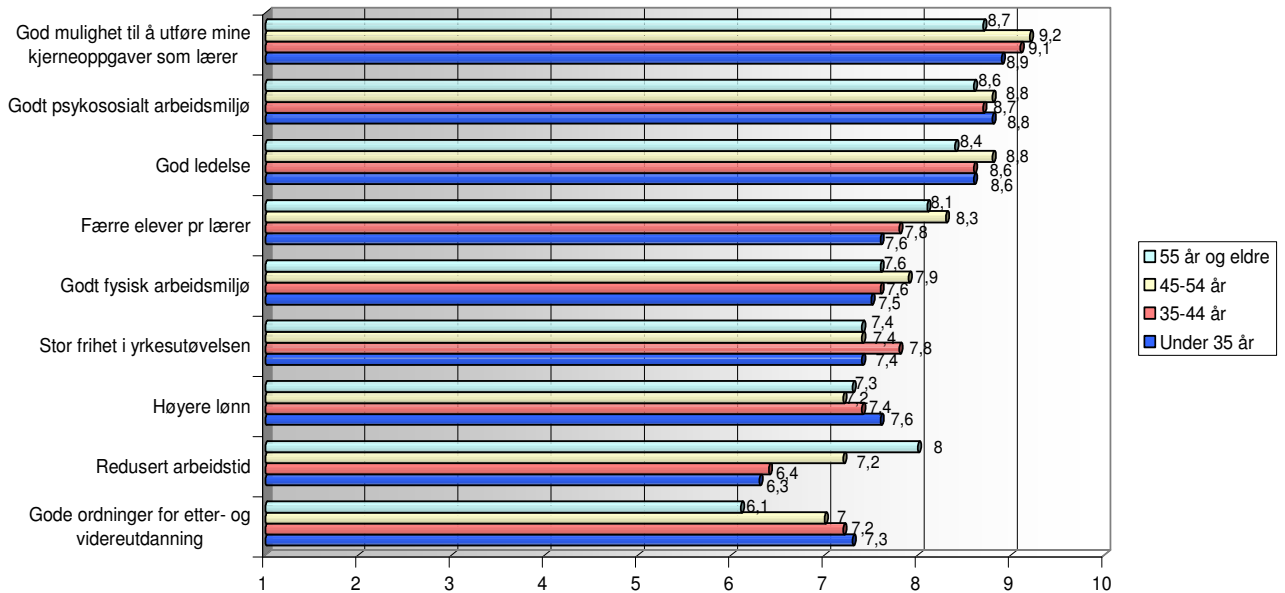
Hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som ikke sier at de vil fortsette til de er 67 år) - Gjennomsnittsscorer på skala 1-10

Det viktigste forholdet for å få lærerne som sier at ikke kommer til å stå i læreryrket til de er 67 år, til å stå lenger i yrket, er at de blir gitt gode muligheter til å utføre sine kjerneoppgaver som lærer (undervisning, for- og etterarbeid med mer). På en skala fra 1-10 har dette en gjennomsnittsscore på 9. Like bak følger forholdene godt psykososialt arbeidsmiljø og god ledelse, med henholdsvis 8,7 og 8,6. Færre elever pr lærer er også viktig med en score på 8. Lavest gjennomsnittsscorer har forholdene redusert arbeidstid og gode ordninger for etter- og videreutdanning, men selv disse ligger over midten på skalaen.

Bryter vi dette ned på alder, får vi følgende fordeling.

Hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som ikke sier at de vil fortsette til de er 67 år), brutt ned på alder - Gjennomsnittsscorer på skala 1-10

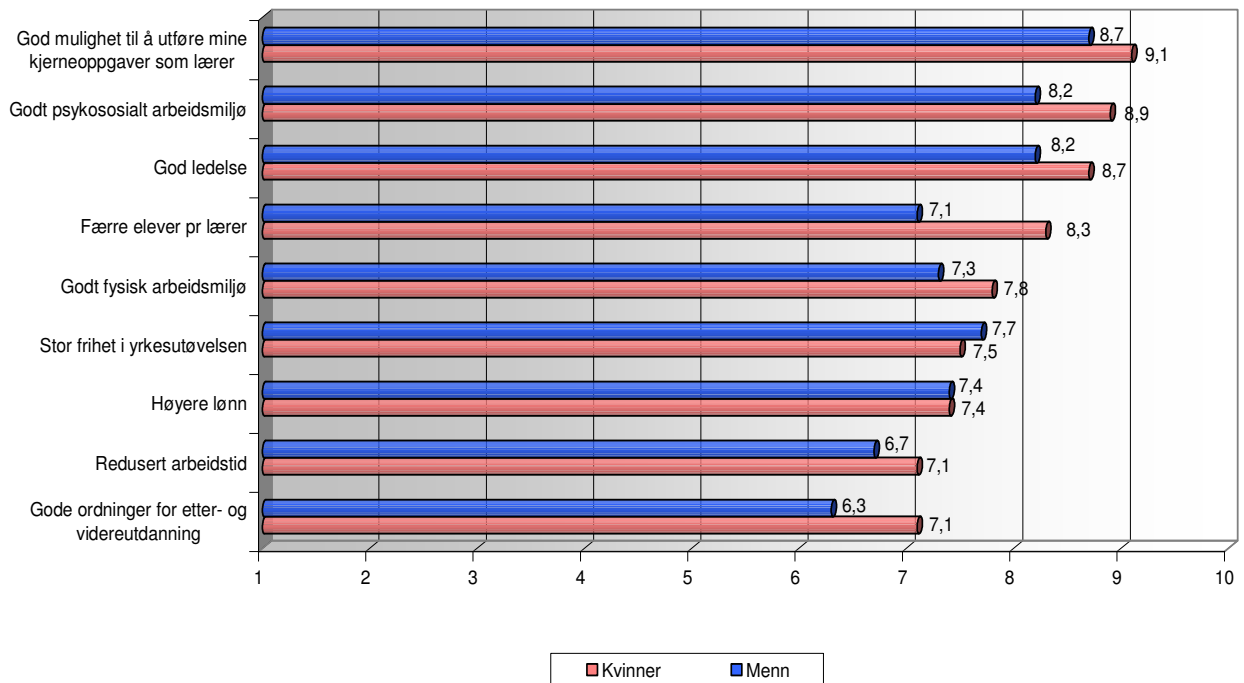
Forskjellene mellom aldersgruppene er alt i alt relativt små for de fleste forholdene. Ett forhold viser imidlertid en markant forskjell. Når det gjelder redusert arbeidstid er det en klar tendens til at dette er viktigere jo eldre man er. I gruppen 55 år og eldre har dette forholdet en gjennomsnittsscore på 8. For de eldste er altså dette det 5. viktigste forholdet. I de to yngste aldersgruppene er denne scoren 6,4 og 6,3. Vi ser derimot at for de eldste lærerne blir gode ordninger for etter- og videreutdanning vurdert som klart mindre viktig enn blant de yngre.

Vi ser også at færre elever pr lærer blir vurdert som noe viktigere for å fortsette lenger i læreryrket, i de to eldste aldersgruppene sammenlignet med de to yngste. Forskjellen er statistisk signifikant.

Vi finner større forskjeller når vi bryter dette ned på kjønn.

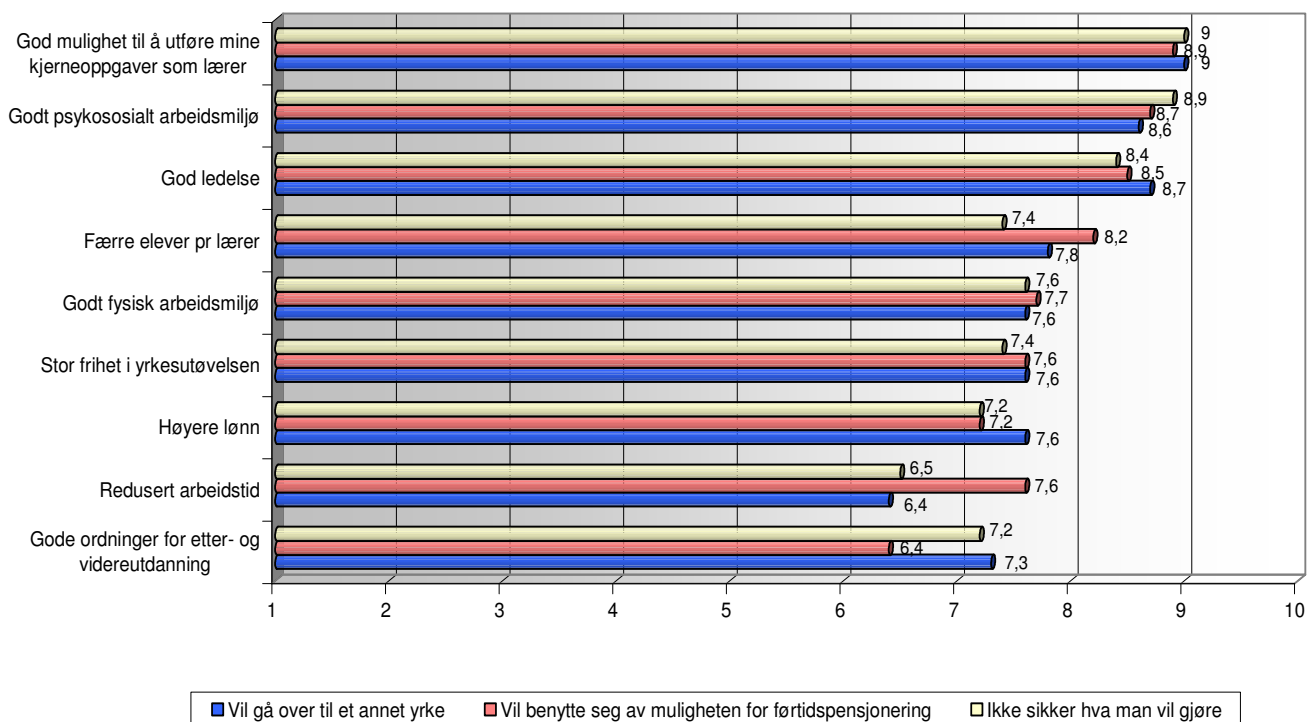
Hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som ikke sier at de vil fortsette til de er 67 år) brutt ned på kjønn - Gjennomsnittsscorer på skala 1-10

Det er stort sett et gjennomgående trekk at kvinner vurderer de fleste forholdene som viktigere enn menn. Dette gjelder spesielt forholdet færre elever pr lærer, der kvinnelige lærere vurderer dette til en score på 8,3, mens mannlige lærere vurderer det til 7,1. For mannlige lærere er dette det 6. viktigste forholdet, mens det blant kvinnelige lærere er det 4. viktigste. Der kvinner og menn vurderer forholdene tilnærmet likt, er når det er snakk om frihet i yrkesutøvelsen, og når det gjelder høyere lønn. Med unntak av disse to forholdene er alle forskjellene mellom kvinnelige og mannlige lærere statistisk signifikante

Det er også interessant å se på dette i forhold til hva de svarte på spørsmål 1.

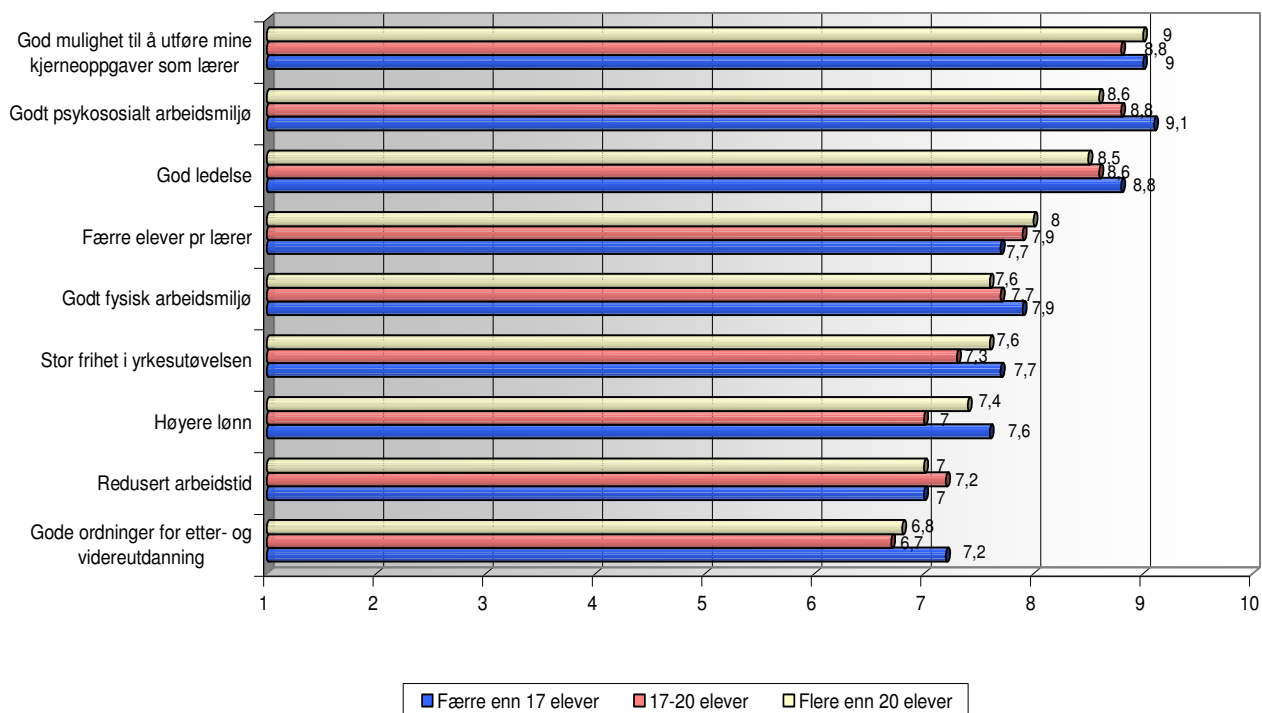
Hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som ikke sier at de vil fortsette til de er 67 år), brutt ned på hva man tror man vil velge - Gjennomsnittsscorer på skala 1-10

Det er spesielt forholdet mellom de som vil gå over i et annet yrke og de som vil førtidspensjonere seg som her er interessant. For mange av forholdene er forskjellen i vurderingene av viktighet relativt lik mellom disse to gruppene. Vi merker oss imidlertid Høyere lønn er viktigere for de som ser for seg at de vil gå over i et annet yrke, sammenlignet med de som vil førtidspensjonere seg. Gode etter- og videreutdanningsordninger er også klart viktigere for denne gruppen. Derimot er redusert arbeidstid og i noen grad færre elever pr lærer viktigere for de som vil gå av med førtidspensjon, sammenlignet med de som tror de vil skifte yrke. For alle disse forholdene er forskjellene statistisk signifikante. Vi merker oss imidlertid at gode muligheter for å utføre kjerneoppgavene som lærer er den viktigste for begge disse gruppene.

Størrelse på elevgruppen man underviser i, kan også være en interessant bakgrunnsvariabel å bryte ned på. Denne er basert på et eget spørsmål i undersøkelsen om hvor stor elevgruppen er der en har mesteparten av sin undervisning i løpet av en vanlig arbeidsuke. Inndelingen vi har brukt her er færre en 17 elever, 17-20 elever, og flere enn 20 elever.

Hvor viktig er følgende forhold for at du skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som ikke sier at de vil fortsette til de er 67 år), brutt ned på gruppestørrelse - Gjennomsnittsscorer på skala 1-10

For de fleste forholdene vurderer de med færrest elever de enkelte som noe viktigere enn de med flere elever. Unntakene fra dette gjelder forholdene redusert arbeidstid og færre elever pr lærer. Forskjellene er imidlertid små og ikke statistisk signifikante.

Ser vi disse spørsmålene i forhold til hvilket trinn man underviser på er forskjellene i hovedsak små. De eneste statistisk signifikante forskjellene mellom de som underviser på barnetrinnet og de som underviser på ungdomstrinnet finner vi når det gjelder færre elever pr lærer, god ledelse, og stor frihet i yrkesutøvelsen. Når det gjelder færre elever pr lærer vurderer lærerne på barnetrinnet dette til en gjennomsnittsscore på 8,2, mens lærerne på ungdomstrinnet vurderer det til 7,7. For forholdet god ledelse, vurderer lærerene på barnetrinnet dette til 8,8, mot 8,4 blant lærerne på ungdomstrinnet, mens stor frihet i yrkesutøvelsen blir vurdert til 7,4 på barnetrinnet, og 7,7 på ungdomstrinnet.

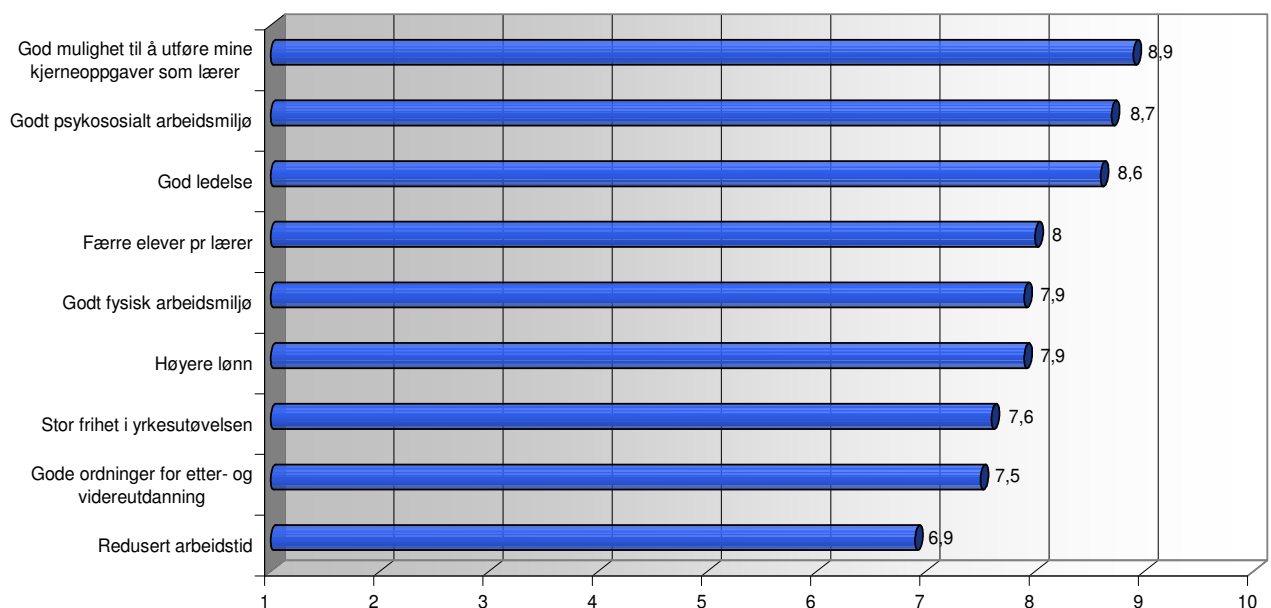
De 36 % som i spørsmål 1 svarte at de så det som mest sannsynlig at de ville fortsette som lærer til de var 67 år, ble også bedt om å vurdere disse forholdene utfra hvor viktig man tror at de enkelte er for at flere skal fortsette lenger i læreryrket. I alt 366 ble stilt disse spørsmålene. Følgende spørsmål ble stilt:

HVIS VIL FORTSETTE TIL 67 år

2b. På en skala fra 1-10 der 1 er ikke viktig og 10 er avgjørende viktig, hvor viktig tror du følgende forhold er for at flere skal fortsette lenger i læreryrket?

Nedenfor gjengis gjennomsnittsscorene fra dette spørsmålet i rangert rekkefølge.

Hvor viktig tror du følgende forhold er for at flere skal fortsette lenger i læreryrket (Alle som sier at de vil fortsette til de er 67 år)

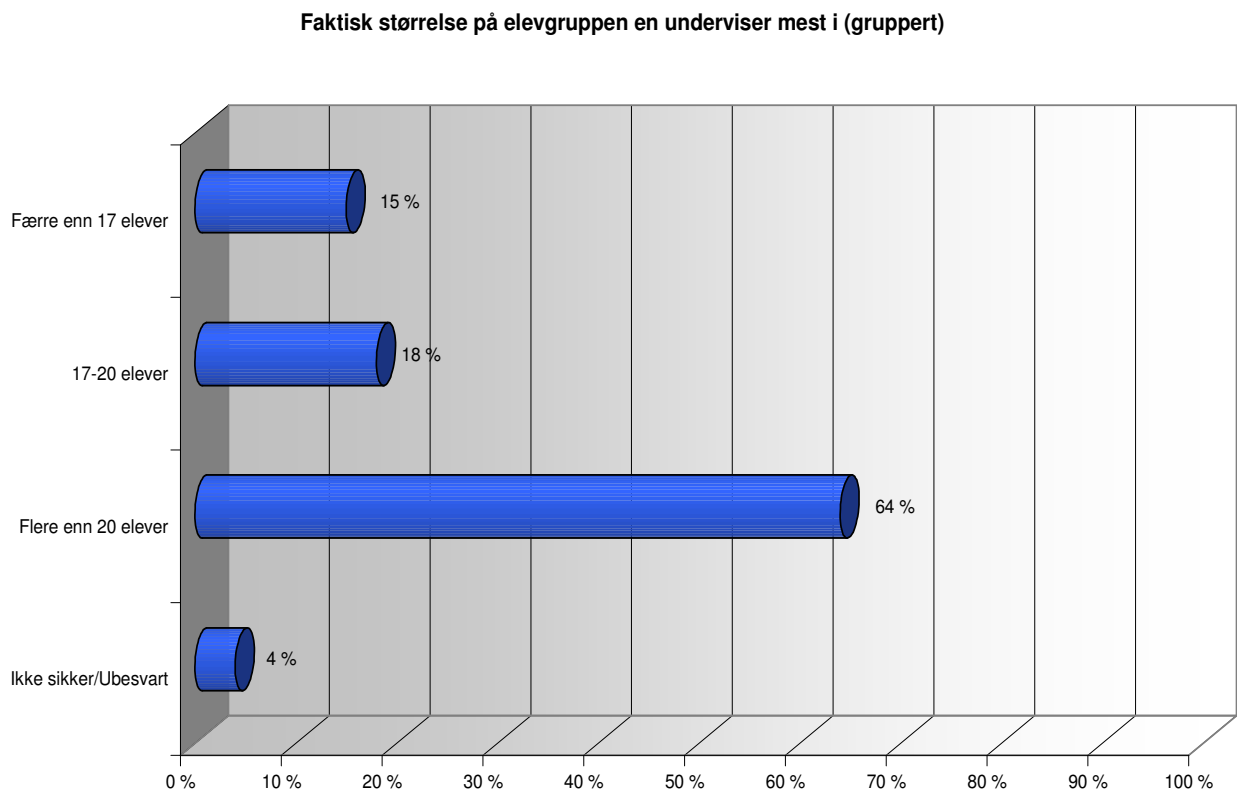

Vurderingene fra denne gruppen sammenfaller i stor grad med vurderingene til de som ikke ser for seg at de vil fortsette som lærer til de er 67 år. Både rekkefølgen og scorene er tilnærmet like. Unntakene er at de som vil stå i yrket til 67 år, vurderer gode etter- og videreutdanningsordninger som viktigere (7,5 mot 6,8), og at de vurderer høyere lønn som viktigere (7,9 mot 7,4). Dette gjør at redusert arbeidstid er rangert lavest hos disse, samtidig som etter- og videreutdanning og høyere lønn ligger en plass høyere.

Avslutningsvis i undersøkelsen spurte vi hvor stor elevgruppen man underviser mest i er. På bakgrunn av de svarene vi fikk, har vi gruppert disse i 3 kategorier. I tillegg til disse kommer 4 % som ikke klarte å oppgi noe klart tall, da gruppene varierte så mye.

Spørsmålet som ble stilt var:

3. Hvor stor er elevgruppen(e) der du har mesteparten av din undervisning i løpet av en vanlig arbeidsuke?

Hovedvekten av lærerne i undersøkelsen underviser altså mest i grupper med mer enn 20 elever. Gjennomsnittstallet er 22,4.

Der er en tendens til at de yngre lærerne har større elevgrupper enn de eldre, men gjennomsnittstallene viser ikke store forskjeller. Mens de under 35 år i snitt underviser 23,5 elever, er dette gjennomsnittet lavest med 2,3 for de i aldersgruppen 45-54 år.

Elevgrupppestørrelsen er relativt lik når vi ser dette i forhold til regioner, men vi skal her huske på at utvalget er trukket fra skoler som i utgangspunktet har en gjennomsnittlig gruppestørrelse fra 17 og mer. Dermed vil nedbrytning på region i liten grad gi noe godt bilde på hvordan dette fordeler seg faktisk rundt om i landet.

Oppsummering

Resultatene fra denne undersøkelsen kan oppsummeres i følgende hovedpunkt:

- 55 % av lærerne på skoler med gruppestørrelser over gjennomsnittet, oppgir at de mest sannsynlig ikke kommer til å stå i læreryrket fram til de er 67 år. 23 % tror de kommer til å skifte yrke, mens 32 % tror de kommer til å benytte seg av fmuligheten for førtidspensjon. I tillegg er 9 % usikre på hva de kommer til å gjøre.
- Det viktigste forholdet for å få flere til å fortsette lenger i yrket er at de blir gitt bedre muligheter til å få utført sine kjerneoppgaver som lærer. På en skala fra 1-10, får dette en gjennomsnittsscore på 9 når de som har tenkt å slutte før, blir spurt om hvor viktig det er for at de skal fortsette lenger.
- Andre viktige for hold er godt psykososialt miljø med en score på 8,7, god ledelse med en score på 8,5, og færre elever pr lærer med en score på 8,6.
- Også de som oppgir at de mest sannsynlig kommer til å fortsette i læreryrket til de er 67 år, har de samme vurderingene som de som tror de kommer til å slutte, av hvor viktig de tror de ulike forholdene er for at flere skal fortsette i læreryrket lenger.